

Oplaaierende Jodenhaat

Tekst: Ad Ermstrang foto Anton Dommerholt

De schaamte over de Tweede Wereldoorlog heeft het antisemitisme wel weggedrukt, maar niet tenietgedaan. De laatste jaren wordt het weer erger. „Het is ten diepste nooit weg geweest”, zegt dr. Bloeme Evers-Emden (84). Ze is vrij somber. „Voor de jongere Joodse generaties is er eigenlijk alleen toekomst in de staat Israël.”

Dr. Bloeme Evers-Emden: „Sommige Arabische zenders en internetsites zouden verboden moeten worden.”

Ze zit, ondanks haar leeftijd, boordevol energie. De kleine en tengere Bloeme Evers geeft wekelijks aan huis Joodse les, houdt nog lezingen en laat regelmatig van zich horen in kranten, tijdschriften en vakbladen. Haar opiniestukken en ingezonden brieven worden tot haar ergernis meestal niet geplaatst. Veel vertegenwoordigers van de media zijn bevooroordeeld, vindt ze. „Goed nieuws over Israël krijgt geen kans. Alleen negatieve zaken. Waar lees je dat de eerste reddingsploegen in Haïti en Japan uit Israël's bestonden?”

De berichtgeving door een groot deel van de media over de Palestijnse kwestie maakt haar zo mogelijk nog bozer. „Buitenproportioneel geweld, wordt er dan gezegd. Maar wat zou Nederland doen als Brabant jarenlang vanuit België werd bestookt met mortieren en ander wapentuig? Of als de Duitsers dat met Twente zouden doen? Iedere dag weer, onafgebroken?”

Negen maanden verbleef ze in concentratiekamp Auschwitz, nadat het in 1944 niet meer lukte voor de Duitse bezetter verborgen te blijven. Ze maakte er de zwartste momenten van de haat tegen Joden mee. Een haat die ertoe leidde dat rondom haar tienduizenden in de gaskamers werden vermoord. Ook haar familie - ouders, zusje, ooms, tantes, nichtjes en neefjes - lieten in die tijd het leven.

Als psychologe weet ze dat de houding van een mens niet van de ene op de andere dag verandert. „Ik heb nooit meer een voet over de grens met Duitsland gezet. Ik weiger te geloven dat al die mensen ineens zo lief waren geworden.”

Voor Joden taboe

De wortel van het kwaad, het sluimerende antisemitisme, zit dieper dan menigeen veronderstelt, vindt de dochter van een Amsterdamse diamantslijper. Uit eigen ervaring weet ze dat allerlei

discriminerende uitingen zich al ver voor de Tweede Wereldoorlog voordeden. „Het leger kende voor zover mijn inlichtingen strekken weinig of geen hoge Joodse officieren. Er waren ook geen burgemeesters van Joodse afkomst. Bepaalde clubs waren voor Joden taboe, ook al werd dat niet openlijk gezegd. Dan klopte de ballotage niet, of men zat net vol. Bij V&D waren Joodse verkoopsters niet welkom. Mijn pleegvader was later voorzitter van een roeivereniging die in 1907 was opgericht uit onvrede met het toelatingsbeleid van andere roeiverenigingen."

In 1940-1945 bleef dat niet zonder gevolgen. „Het felle antisemitisme van de Duitsers kreeg bij bepaalde mensen navolging. Zij werkten mee aan de deportaties. Anderen lieten dat stilletjes op zijn beloop."

Na de Tweede Wereldoorlog was het rustig. „Schaamte overheerste. Een tijdlang is het antisemitisme onderdrukt." Maar daarna stak de hekel aan Joden weer de kop op. „De laatste jaren is het weer salonfähig, dat wil zeggen dat aan de borreltafel, bij verjaardagsfeestjes en clubbijeenkomsten heel wat wordt gezegd zonder dat dit in de statistieken van de politie of bij het meldpunt discriminatie wordt vermeld."

Handelsgeest

Het antisemitisme uit zich ook vaak in de vorm van kritiek op Israël. Als beginpunt van de ommekeer in de Nederlandse houding ten opzicht van de jonge staat in het Midden-Oosten noemt ze de olieboycot. „De koopmansgeest verdrong toen het morele besef. Nadien is het alleen maar bergafwaarts gegaan."

De anti-Israëlhouding is volgens mevrouw Evers mede een gevolg van het antisemitisme. Ze let er scherp op. „Iemand is mijn vriend niet meer als hij spreekt van een Jodenfooï of een Jodenstreek. Dat gaat ongemerkt, is dan vaak het verweer. Maar je weet toch wat je zegt?"

De in Amsterdam-Slotervaart woonachtige doctor hoort steeds vaker van bespugen, uitschelden en zelfs fysiek aanvallen van vrienden en bekenden. Ze sprak er de nieuwe burgemeester van Amsterdam, Eberhard van der Laan, op aan. Vooralsnog heeft hij haar vertrouwen. „Hij heeft toegezegd het antisemitisme te lijf te gaan."

Met zijn voorganger, Job Cohen, had ze niet zulke goede ervaringen. „Naar aanleiding van een open brief in het Nieuw Israëlietisch Weekblad heb ik met hem een gesprek gehad. Dat ging toen onder andere over de inhoud van spreekkoren op voetbalvelden. 'Alle Joden aan het gas', klonk het regelmatig. Cohen sprak van een incident. Maar ik zou wel eens willen weten wat er gebeurt als ik op de Dam oproep om christenen of moslims te vermoorden. Of als ik hoofddoekjes zou gaan afrukken. Dan ben ik zo ingerekend, denk ik."

Soms is het ondoordacht, zoals bij de voetbalclub FC Den Haag. In de kantine van deze club werd recent na afloop van een wedstrijd een antisemitisch lied gezongen. „Dat was ongelooflijk dom."

Gif

Het is niet alleen onkunde. Een belangrijke aanjager van de anti-Joodse gevoelens is de haat in een groot aantal Arabische landen. „Die verspreidt zich weer via allochtonen in Nederland. Jongeren worden ermee opgevoed. Vorige week kwamen we uit de synagoge. Een van de aanwezigen droeg een keppeltje. Hij werd op straat voor kleren uitgemaakt en als een oudere Marokkaanse man niet had ingegrepen, was het wellicht op een handgemeen uitgedraaid. En je wilt niet weten wat mijn zoon (rabbijn Evers - AE) naar zijn hoofd geslingerd krijgt."

Mevrouw Evers is verontwaardigd over de rol die Arabische zenders spelen. „Daarmee wordt iedere dag weer gif naar buiten gebracht, ze moesten uit de ether gehaald worden. Net als via sommige internetsites, die ik niet eens wil zien."

De Tweede Kamer, die regelmatig dit onderwerp bespreekt, stelt zich volgens mevrouw Evers veel te zacht op. „Daarnaast zou de mogelijkheid om aangifte te doen, versoepeld dienen te worden. Een kennis moest nota bene vier keer terugkomen voor een en dezelfde aangifte. Joden zelf zijn te laconiek en agenten te afwachtend. Zij zouden een training moeten hebben om dit aan te pakken."

Ontkenning

De ontkenning dat de Holocaust heeft plaatsgehad, weerklinkt eveneens steeds vaker. „Dat is ingebed in de Jodenhaat. Hoewel de Holocaust, met alle bewijzen, moeilijk te ontkennen valt, gebeurt dat toch. Mijn generatie sterft uit en de historische kennis bij jongeren is gering. De ontkenning is vooral afkomstig uit landen wat verderop en volstrekt ongerijmd."

Bloeme Evers vraagt zich af waartoe de zogenaamde Arabische lente zal leiden. „Een feit is wel dat

nu heel goed blijkt hoe de mensen in die landen ernstig worden onderdrukt. En dat terwijl diezelfde leiders altijd Israël het verwijt maken de daar woonachtige Arabieren te discrimineren. Het is nog maar de vraag wat uit de opstanden zal voortkomen, want het begrip democratie kennen ze volstrekt niet."

Drie van haar kinderen wonen in Israël. „Bolkestein had wat mij betreft gelijk toen hij opmerkte dat de Joden daar het beste naartoe kunnen gaan. Wij hebben hen opgevoed met de gedachte dat de herleving van de staat Israël echt een wonder is. Het is de enige plek waar de Joden veilig zijn."

Dr. Bloeme Evers-Emden

Bloeme Evers-Emden (1926) groeide op in Amsterdam, als dochter van een diamantslijper. Tijdens de Tweede Wereldoorlog dook ze lange tijd onder, maar ze kwam uiteindelijk in Westerbork terecht. In 1944 werd ze afgevoerd naar Auschwitz en later naar Libau.

In 1950 trouwde ze met Hans Evers. Ze kregen zes kinderen. De oudste is bekende rabbijn Raphael Evers. Haar derde kind kwam in 1977 om het leven bij een verkeersongeval.

Op 38-jarige leeftijd begon mevrouw Evers een studie aan de VU en in 1989 promoveerde ze in de ontwikkelingspsychologie. Ze was jarenlang universitair hoofddocent en kreeg bekendheid door haar indringende studies naar onderduikkinderen en naar Joodse ouders die hun kinderen vanwege de vervolging door de nazi's op onderduikadressen moesten achterlaten.

Mevrouw Evers is verbonden aan Crescas, een onafhankelijk instituut voor Joodse educatie aan volwassenen. Ze geeft nog steeds les.